

Narodna Straža

UREDNIŠTVO I UPRAVA: „NARODNA STRAŽA“
ŠIBENIK. — RUKOPISE SE NE VRAĆAJU. — NE-
BILJEGOVANA SE PISMA NE PRIMAJU.

IZLAZI SVAKE SUBOTE
POJEDINI BROJ Kr. 3.

PRETPLATA „NARODNE STRAŽE“ IZNOSI DO
KONCA GODINE Kr. 60. — ZA INOZEMSTVO
Kr. 100 — OGLASI PO CIJENIKU.

Br. 11.

Šibenik, 1. listopada 1921.

God. I.

Treba apelirati na narod.

Osobitim interesom prati javnost razvitak Protićeve akcije i polaže nade, da će ona učiniti kraj današnjoj političkoj situaciji, koja podgrizuje državni i narodni život. Mnogi političari vide u tome izlazak iz ove uzbuđenosti i općeg nezadovoljstva sa sistemom rušenja, nedemokratskim i reakcionarnim režimom i vođenjem vanjske i unutarnje politike. Promatralo se i skepsom evoluciju događaja, koji će ove jeseni bez sumnje poprimiti konkretniji i realniji oblik, može se već i danas utvrditi i po koji pozitivni rezultat, što nas osmjeljuje misliti, da nijesmo daleko od prelaza u novi politički život Jugoslavije.

Iza objelodanjenja Protićeva proglašenja nastala je živa diskusija u cijelom novinstvu, koja je doprinijela da su se duhovi počeli dijeliti. Demokrate gledaju sve to s nezadovoljstvom i osuđuju tu „uzaludnu“ akciju. Oni, kojima je princip djelovanja samo miznija na sve ono, što nije s njima, između Protića, da je glavni njegov movens mržnja na Pribičevića i demokratsku stranku, pa zato poriču mu potpuni neuspjeh, jer da je pošao krivim putem u svojoj akciji.

Iako nerado, ipak moraju demokrate priznati, kako je proglas naišao na veliki odaziv među radikalima. Nervozno zato zahtijevaju od radikala, da se jasno izjave i osude rad Protića, ali se ovi ne će da prenagle, dapače obodreni raspoloženjem naroda, koji želi da se vladin blok rascjepka, sve moguće traže, da dođe do prekida zajedničkog rada, pa zato stavljaju demokratima veće ucjene i teže zahtjeve. Kompromisima i kompenzacijama demokrati hoće da se uzdrže na položaju i trude se, da razbiju Protićev planove. Zalud, tu je već prvi pozitivni rezultat ove akcije, a to je, da je odnos između radikala i demokrata uzdrman i pogoršan.

Uspjeh Protića je ovih dana ojačao tako, da se kod radikalne strane pojavljuju sve češći glasovi, da je kriza neizbježiva i da se mora ući u nove izbore, jer o rezultatu ovih jedino ovisi saniranje prilika u državi. Onaj put, koji je nedavno dr. Trumbić pokazao kao neophodno potrebit, da se izade iz sadašnje zalosne situacije, izgleda, sada izabiru i radikali. Većom uvidavnošću oni sada pišu i žele sporazumni rad sa Hrvatima. Radikalni „Balkan“ tvrdi, da su izbori na pragu. U Beogradu kod uplivenih faktora i političara prevladava stanovište, da je jedini izlaz u demisiji ove vlade i u apelu na narod.

Iako dođe do otvora Narodne Skupštine pod sadašnjom vladom, Protić će razviti u parlamentu akciju,

koja će neminovno prouzročiti nove izbore. Ovdje je od velike važnosti držanje Hrvata. Oni moraju prekinuti s negativnom politikom. Njihova apstinencija nije u ovom času korisna. Prije raspusta sadašnje Skupštine morat će se promijeniti i zakon. Treba odlučiti, hoće li prevladati belgijski sistem d' Hondt ili stari srbijanski. Veliku i pogrešku bi štetu narod naneo hrvatski blok, kad bi apstinencijom omogućio, da Pašić izvede nove izbore po svojoj volji. Fatalno bi bilo, kad bi hrvatski blok i u ovom času ustrajao na putu apstinencije.

Novi izbori su dakle rekao, bih, na pragu. Oni su kadri da sruše sadašnju vladu. Demokrati se tome opiru. Boje

Za kolni put Šibenik-Primošten-Rogoznica.

(Učit nar. poslanika dra. Ante Dulibića gošp. Ministra građevina prikazan Narodnoj Skupštini 23. rujna 1921.)

Ima preko pola vijeka, da visi pitanje izgradnje kolnog puta od Jadravca kod Šibenika do Primoštena i Rogoznice. Napokon 1911.-13. bio je izrađen projekat za tu gradnju, koja je bila i započeta početkom 1914., kadno je zbog rata gradnja bila obustavljena.

Da se uoči i potreba i važnost ovog kolnog puta, biće dosta da napomenem, da varoši Primošten i Rogoznica broje ukupno oko 6000 stanovnika; da je pučanstvo radišno i prometno, te se intenzivno bavi poljodjelstvom; da se dobrostanje ipak ne može da razvije do onog stepena, kako bi moglo i moralo, samo stoga, što onim varošima i njihovim zaselcima fali svaka svezna po kopnu sa glavnim mjestom općine, Šibenikom. Ne samo da ne postoji nikakav kolni put, koji bi spajao Šibenik (preko Jadravca) sa Primoštenom i Rogoznicom, nego nema niti prikladnog puteljka, po komu bi seljani mogli da dođu u Šibenik.

Radi toga varoši Primošten i Rogoznica teško trpe, ali trpi također i grad Šibenik, kome ovi seljani nemaju lakog pristupa. Stoga ne mogu donasati svoje proizvode na šibensko tržište, i tako se osjeća u Šibeniku sveder nestašica životnih namirnica, budući grad odsječen od krajeva svoje okoline, gdje ima dosta poljskih proizvoda. Seljani posebice ne mogu da se intenzivnije bave raznim poljskim proizvodima, jer nemaju mogućnosti brze i lakše prodaje, pošto i put po moru skopčan sa nerazmjerno velikim troškom i gubitkom vremena.

Za pridignuće tog znatnog dijela našeg naroda neophodno je, trebalo, da se nastavi čim prvo sa gradnjom tog puta, za kojim cijelo naše pučanstvo toliko godina vapije, i što je projekat, kako rečeno, gotov i pošto

se prikazati pred sud naroda. Toliko grijeha imaju na duši. Koliko su korrupcije, partizanstva, kaosa unijeli u državnu upravu, pa sve poduzimlju, na sve su spravni, samo da do toga ne dođe. Potreba novih izbora sve većma se pokazuje i ona se imperativno nameće. Do novih izbora doći će, i to čim prije. Treba srušiti ljude, koji su svojim radom toliko štetovali narodu, treba ih otkloniti s javnog života. Vrijeme je, da se učini kraj političarima, koji samo škode narodnom jedinstvu i svojim partizanstvom otvaraju sve veći jaz između Hrvata i Srba. Ne smiju više voditi upravu zemlje političari, koji su je svojom nesposobnošću doveli do takve valutne krize. Takvi političari neka idu pred sud naroda. Treba apelirati na narod s novira izborima.

Tjedni pregled domaće politike.

Sada mogu malko i nas počekati. Kad su malo iza prevrata stizale tužbe sa strane Hrvata nekom g. ministru, da ih se hoće zapostaviti i ne samo politički, nego i kulturno i gospodarski onemogućiti u razvitku kazao je g. ministar: „Pa što hoće ti Hrvati? Dovoljno su se razvijali i pred nama odmakli, dok smo se mi Srbi klali sa Turcima. Sada mogu malko i nas počekati, dok ih dostignemo.“

Međutim izgleda, da su neka gospoda čokorilovci sa ministrom prosvjete g. Pribičevićem na čelu postali nervozni, jer stizanje Hrvata vlastitim razvitkom nekako sporo ide. Radi toga misle, da je najbolje Hrvatima po nešto oduzeti od onog, u čemu su ih pretekli.

Poznata je gospodarska i politička politika današnje vlade prema Hrvatima i njihovom glavnom gradu Zagrebu. No tu to nije dosta. Treba Hrvatima oduzeti i neke kulturne institucije, preko kojih dolaze među najkulturnije narode u Evropi. Tako je imala preći iz Zagreba u Beograd sveučilišna knjižnica ili, ako ne sva, bar polovica, etnografski muzej, tehnički i gospodarski fakultet sveučilišta. Kako je ovo seljenje za početak ove školske godine imalo početi sa gospodarskim fakultetom, i u tu svrhu bile započete, sve predradnje, nastala je u Zagrebu i među Hrvatima u Banovini takva uzrujanost, da se bilo bojati najgorega. Radi toga se g. Pribičević brže požurio, da dementira ovu činjenicu, u koji dement hrvatska štampa ništa ne vjeruje. Ona i samu pomisao, da bi se nešto slična moglo poduzeti sa strane vlade, nazivlje najnekulturnijim činom, koji bi se ikad mogao počinuti i u manje kulturnim državama nego što je naša.

Radi se o tome, da se nastavi započeta gradnja puta, za koju je davno sve pripremljeno. Osim potrebe toga puta i pravednost i interes države zahtijevaju, da se odmah započne sa nastavkom gradnje, jer se radi o kraju naše domovine, koji je za skoro tri godine trpio pod tuđinskom okupacijom i stradao u nestašici svake držane skrbi, svake radnje, svakog poboljšanja. Sad je red, da se ono, što je izgubljeno, nadoknadi, da se štete, što je narod pretrpio, poprave. Podignuće Šibenika i njegove okolice biće od velike koristi i po ukupne interese države, jer je Šibenik prije rata bio odmah iza Trsta najjača izvozna luka u bivšoj Austriji, pa je pravo i po državu korisno, da se u Šibeniku što jače razvije trgovina i promet, dok je sada u njemu nažalost zavladalo mrtvilo.

Obzirom na navedene razloge, na korist i upravnu shodnost i dužnost, da se nastave i dovrše potrebite već započete gradnje, čast mi je upitati gospodina Ministra:

Je li sklon odrediti, da se nastavi i dovrši već davno započeta gradnja kolnog puta od Jadravca kod Šibenika do Primoštena i Rogoznice općine šibenske?

svu svoju pokvarenu municiju i drugi neupotrebljivi ratni materijal, koji im je ostao iza rata, i tu ga preraditi za našu vojsku. Vlada sada, kad misli da se na stvar zaboravilo, učinila je svoju, turajući u javnost okolnost, da će u tom poduzeću imati 51% dionica sama država.

Popis pučanstva od 1. siječnja ov. god. Rezultati popisa pučanstva, koji je obavljen ravno pred devet mjeseci, još nijesu objelodanjeni od Vlade. U našoj javnosti pitalo se i pretresalo razloge, zašto se ti rezultati ne objelodanjuju, jer je kulturna sramota u jednoj evropskoj državi, da se to kroz tako dugo vremena ne čini. Sada se međutim doznaje za pravi razlog tomu, kad se počelo govoriti o novim izborima. Da je objelodanjen ovogodišnji popis pučanstva, naredni bi se izbori imali voditi prema njegovim rezultatima. Radikalima i demokratima se hoće pošto poto većina u izborima, a da do toga dođe, treba svakako bar u popisu, ako ne uistinu, da ima što više onog pučanstva, koje daje glavni kontingent njihovih glasova. To je pučanstvo Srbije, koje je g. 1910 bilo toliko brojnije, nego danas, da će izbori vođeni po statistici iz 1910. g. dati srpskim strankama pedeset poslanika više nego bi ih dobili, da se zna za rezultate ovogodišnjeg popisa pučanstva i da se prema njima vode izbori, o kojima se danas govori.

Dobro je i ovo znati. Zagrebačka „Narodna Politika“ donosi pod gornjim naslovom ovu vijest: *Apsolutno pouzdana osoba saopćila nam je: Bio sam ovih dana u Zadru i tu sam iz pouzdanog vrela doznao, da je načelnost istinito ono, što je naša vlada demantovala, tj. da je grof Borelli odušao od svoje kandidature po nalogu iz Beograda. Beogradska vlada htjela je ovim činom da iskaže Italiji svoje prijateljstvo i prizna joj pravo na po-*

sjed Zadra i Lastova. Borelli je mogao tada stalno proći, što bi bila blažnja za talijanstvo Zadra. Sada bi bilo nemoguće, da prođe u izborima koji Jugoslaven, jer su Talijani očistili grad od svih nepoćudnih Jugoslavena.

Kršenje ustava. Gospoda radikali i demokrati, koji su primili ustav i upravo drakonske mjere poprimili za njegovo održanje, danas prvi krše ustav. Suvršeno je govoriti o raznim „uredbama“ koje su proli svakom ustavnom temelju. U ustavu stoji, da se sve uredbе, koje su prije ustava izdali pojedini ministri, moraju u roku od mjesec dana iza primljenja ustava podnijeti Zakonodavnom odboru, inače da gube krepost. Međutim neka gg. ministri ili jer su imali mnogo tih svojih uredbа ili jer su bili lijeni, neke su uredbе podnijeli Zakonodavnom odboru iza mjesec dana, što je očito proli slovu ustava. To radikalsko-demokratsku većinu u Zakonodavnom odboru ništa nije smetalo, te su ih isto uzeli u pretres, proti čemu je najodlučnije ustao Jugoslavenski klub Pučke Stranke, ali, razumije se, bez uspjeha.

Izbori za gradsko zastupstvo u Zagrebu. Pripreme za izbor gradskog zastupstva u Zagrebu vode se sa svom mogućom žurbom. Policaj-demokratski namjesnik g. Demetirović, koji je bio raspustio zagrebačko gradsko zastupstvo i odlučio, da njim vlada preko komesara, žuri se sada, jer se boji uspjeha Protičeve akcije, te misli, da je zgodnije, da se za njegove vlade obave izbori.

Iz Zakodavnog Odbora. I u odsjeku za uredbе Ministarstva za socijalnu politiku naš nar. poslanik *dr. Dulbić* dobio je važan referat. Povjereni mu je, da izradi referat o zakonu za invalide, za dobrovoljce i o popisu pučanstva.

Zahvala primorskih Jugoslavena Benediktu XV.

Na znamenito pismo Benedikta XV., kojim je on oštro osudio nepravde, krivice i nasilja, koja se nanašaju sa strane Talijana našoj neoslobodenoj braći, koja su rapalskim ugovorom ostala pod Italijom, u ime svih primorskih Jugoslavena odgovorio je „Zbor svećenika sv. Pavla“ zajedno s katoličkom inteligencijom ovim pišmom:

Sveti Oče!

Pismo Vaše Svetosti od 2. kolovoza o. g. upravljeno Nj. ekselenciji frćanskom biskupu Bartolomasiju, jugoslavenskom narodu Ilirskoga Primorja i njegovom svećenstvu prava je blagovijest. Kad taj narod — bespravno ostavljen surovome nasilju — nije našao obrane tamo, otkuda bi mu morala doći po pravdi, koju zajamčuje najprimitivniji državni red, Vaša Svetost trgla je na njegovu obranu časnai mač najvišega moralnoga auktoriteta. Time je Vaša Svetost najprije dala utjehu ljuto ranjenome srcu naroda i pobjednički digla njegovo zaulanje u moralnu pravdu, koje je bilo tako teško slomljeno. I zato ne sumnjamo da će iskrene riječi Vaše Svetosti donijeti našem mučeniku narodu i njegovu svećenstvu naskoro djelotvornu pomoć. Jer moćni nasilnici ne zadovoljiše se uništavanjem slobode i vlasništva i prolijevanjem krvi, nego su pokušali čitavom mrežom laži pred svijetom ukaljati čast ovoga mirnoga i rodoljubnoga naroda i njegovih svećenika. No nijedno sredstvo ne bi moglo ovih laži uspješnije raskinuti nego je učinila odlučna besjeda Vaše

Svetosti koja je odjeknula po svemiru.

Sveti Oče! Primorsko jugoslavensko svećenstvo i ovdajšnja katolička inteligencija zna cijeniti dobrotu Vaše riječi i najsrdacnije na njoj zahvaljuje. Naša je skrb, da značenje Vaše riječi, koliko je još potrebno, narodu rastumačimo. To radi bez iznimke također sve ovdajšnje jugoslavensko novinstvo. Naša je zahvalnost to vruća, što ljubimo katoličku Crkvu, i upravo ovo pismo Vaše Svetosti novi nam je dokaz, da sveta Crkva ne vidi samo one, koji blistaju u sjajnoj veličini, nego upravo kao milostiva mati grli i pazi i najmanja i najsretnija svoja čeda. Jer smo među takvom nesrećnom djecom, to nam većma godi uvjerenje sućutne ljubavi glavara svete Crkve i i to većma osjećamo potrebu blagoslova njegove molitve.

Pismo Vaše Svetosti, sveti Oče, narodu i njegovu svećenstvu u nesreći je velika pobuda i daje mu nemalnu nadu, da će se Vaša Svetost u pravi čas obazreti i na želje i molbe, što ih je naš narod po svojim svećenicima posljednjih godina iznovice predložio, eda bi se bolje obezbijedile njegove vjerske i narodne koristi. Za svjedočanstvo naše blagodarnosti Vašoj Svetosti služiti će naše obećanje da ćemo utvrđivati narod u starodavnoj vjernosti katoličkoj Crkvi i njenu uzvišenom glavaru.

Jesam li podmirio pretplatu?

Jadi naše Zagore.

Kad čovjek iz prikrajka pazi na sve ono, što se oko njega događa, ne može da ostane prekrštenih ruku, te svoju ne reče. Ne će možda kome biti ni drago, ali kad sveopća dobrobit zahtijeva, mora da svaki svijestan čovjek jedino dobrom namjerom reče: Popu pop, a bobu bob.

U kršovitaj smo zagori, koja je odijeljena od svakog svjetskog saobraćaja; u zagori, zapuštenoj od svakog onoga, koji bi joj mogao pomoći; u zagori bez škola, bez puteva, bez vode, bez liječnika. Samo nijesmo bez krčama, koje nas i moralno i materijalno upropašćuju. S njima smo bogati, jer nema sela, u kome nema po jedna, po dvije i po više krčama sa dozvolom i bez nje. To je rak-rana koja toči našeg zagorca; pijavica, koja mu isisaje krv; bič, koji ga bije, a ne da mu plakati; otrov, koji ga truje; trulež, koji kućne krovove ruši; kukavica, koja kuka u mnogim kućama i usred zime, kad joj vrijeme nije. Krčme su u našoj kršovitaj zagori pravi kamen smutnje; ne odgovaraju više onoj svrsi, za koju su ustanovljene: odmoru i okrepi putnika, već su izvor svakoga zla. — Krčme su mati smutnje, igre, lupeštva, besposličjenja, pijanstva, ubojstva, krivih kleveta; i inih zlodjela, koja ljudstvo ruše i upropašćuju, mnoge i mnoge dovede do prosjačkoga štapa.

Začudno je zato da oni, koji bi morali na to paziti, da narod odvrte od te nemile zaraze, oni to sve motre mirne duše, propuštaju, povladuju, pa čak i zagovaraju i staraju se za dozvolu krčmarjenja. Zaboravili su, koliko je obitelji, koje je krčma u crno zavila, i koje se ne će iz kala, u koje su zagazile, izvući, dok su živi! Koliko li se nesretnika opakim izgledom zavada i na tanki led navlači?!

Nije mi namjera, da sve crno prikažem. Imamo mi zagorci i naših ljudi vrijednih i požrtvovnih. Oni rekao bih u ovim sudbonosnim časovima, kad bi mogli narodu pomoći, sa raznih razloga, koji se opravdati ne dađu, nećkaju se doći u našu sredinu. Oni bi naš svojim savjetom i naukom iz mrtvula morali probuditi, sljepima oči otvoriti, odvrati nas od zla, a svjetovati na dobro. Oni bi morali zavoditeljima usta začepiti; strancima, pa bili oni i gospodin postmajstor određeno kazati, kako treba vršiti svoju dužnost, a ne ostavljati ured i po selima se skitati; kako nijesu stavljeni zato, da narod bune i u krčmi pri kapljici vina ikoga vrijedaju. O tome bi oni znali i dužni bili izvijestiti Ravnateljstvo pošta da takav korov istrijebe, dotičnika opomene na dužnost, koja ga veže i radi koje je plaćen. Oni bi znali nerednost ispraviti, a vikaćima i smutljivcima usta začepiti.

Na djelo dužni i pozvani! Pomozite ovom jadnom narodu, izbavite ga od ruba propasti, koji mu je neizbježiv. Trn mu je zaboden u žilu kućavicu, izvadite ga i ranu mu zacijelite. **Zagorac ispod mosečkog Kragujevca.**

Književnost i umjetnost.

Krijes. Nakon kratke stanke izaći će 15. listopada 1. broj godišta omiljelog omladinskog časopisa „Krijes“. Donosit će zabavne i poučne članke ponajboljih naših i stranih autora i bit će bogato ilustriran crtnjama Š. Šantla. Iz raznih rubrika isticat će se napose ona za propagandu naših narodnih običaja i ručnih vještina. Glavni je urednik dr. Velimir *Deželić*. Cijena pojedinom broju „Krijesa“ 1. dinar.

(Polugodišnja pretplata 5 Dinara). — Zagreb, Kaptol 29. (Narodna Prosvjeta).

Dr. Krek, Socijalni eseji, govori i nacrti. „Narodna Prosvjeta“, z. s. o. j. u Zagrebu povjerila je g. Petru *Grgecu*, da po raznim listovima i knjigama sabere, prevede i zgodnim uvodom popratni razne socijalne eseje, govore i nacrti pokojnoga Kreka. Pred nama leži 1. dio te radnje, što je izašla kao 2. sveska „Znanstvene Knjižnice“. Knjiga opseže 170 stranica, među njima 38 stranica uvoda o radu i značenju velikoga Kreka. Cijena je K. 20, s poštarinom 22.— pouzdećem K 30. — (Članovima „Nar. Prosvjete“ šalje se knjiga na samu narudžbu i prilaze položenica, da plate po primitku.) Članovi naručuju kod centrale (Zagreb 1., pošt. pret. 109.), a ostali ili u Zagreba ili od podružnice „N. P.“ u Požezi (gdje je knjiga tiskana). Knjiga se može dobiti i u Upravi našeg lista.

Naši dopisi.

Prvić-Luka, 27 rujna.

Za otvor Poštanskog i brzajavnog ureda. Nije nam dosta, što smo bijegom zloglasnog Lakoša već prošla tri mjeseca ostali bez pošte i brzajava, jer se naša vlast još nije pobrlnula, da nam pošalje poštovodu. Sada našalost doznajemo i to, da neki od mjerodavnih faktora kane, da ovaj ured potpuno dignu iz našeg mjesta. Ova vijest sve nas je jako uznemirila, razjarila i razalostila. Ovaj mrvicač, što nam je dala mačeha Austrija poslije 30 godina moljakanja, imali bismo eto sada izgubiti u svojoj narodnoj državi! To Prvić, gnjezdio solunskih boraca, političkih pamika i prognanika, nikako ne zaslužuje! Kad bi zato znao N. V., naš Kralj Aleksandar, koji je našim solunskim borcima jednom zgodom kazao: „Ma kolik je taj Vaš Prvić, kad ima toliko ima? Hoću vednom da ga vidim!“ — to sigurno ne bi odobrio.

Na sve naše dosadašnje prijedloge, molbe i preporuke na nadležne vlasti, potkrijepljene dokazima o potrebi otvora ovog ureda, kao i šteti, koju danas trpimo, nijesmo primili ni odgovora. Sumnjamo zato, da je tu po srijedi neka opaka duša, kojoj to nije pravo, jer želi, da se očisti kuća zloglasnog izroda Lakoša, da ne bi po njoj šetali Jugoslaveni. Ona dakle iz osobnog prijateljstva sigurno nastoji, da se taj Ured ne otvori na dosadašnjem mjestu.

Na ovo upozorujemo nadležne faktore, kao i Stanbeni Ured u Šibeniku, a Oblasnu Direkciju Pošte i brzajava u Splitu molimo, da nam što prije, po mogućnosti odmah, otvori naš Poštanski i brzajavni ured.

Glas naroda.

Domaće vijesti.

Vlada i ugovor o ribolovu s Italijom. 23. rujna na sjednici Ministarskog savjeta g. Pašić je izvjestio, da su stručnjaci za ribolov u Dalmaciji zaključili *nekakav sporazum* s Italijom o ribolovu na jadranskom moru. Na sjednici je utvrđeno, da se taj sporazum može uzeti samo kao *stručno mišljenje* kod sklapanja općeg trgovačkog ugovora naše kraljevine i Italije, a ne kao posebni ugovor.

Nova presizanja Talijana. Ovih dana prispjela je na otok Krk jedna ratna tal. lada. Momčad je torpiljarke provalila u mjesto i razvila i izvjesila svoju tal. zastavu, ka da je izvršila tamo okupaciju. Ti ispadi izazvali su najveću uzrujanost i ogorčenje kod svega tamošnjeg našeg pučanstva. Ova

presizanja Talijana uzeo je u pretres i naš Ministarski savjet, te je odlučio, da se službeno energično protestuje protiv takvih postupaka i traži zadovoljština od talijanske Vlade. Da ta zadovoljština samo ne bude kao ona, koju smo dobili u Zadru za hajdučki napadaj na našeg namjesnika!

Naši željezničari protiv partizanstva i protiv korupcije. Na kongresu željezničara u Beogradu jednoglasno je zaključeno, da se Vladi preda memorandum, u kojem se sva krivnja za kaos i korupciju na željeznicama svaljuje na Ministarstvo saobraćaja i pojedine željezničke direkcije. Osim drugih ekonomsko-staleških zahtjeva željezničari u njemu još osobito traže, da im se za starješine stavljaju samo ljudi ne partizani. Još za zasedanja kongresa predali su oni ovaj svoj memorandum pomoćniku Min. saobraćaja, g. Sabu Jeliću, koji je većinu njihovih zahtjeva označio preferancijama. Na to su željezničari zaključili, da podnesu isti memorandum ministarskom predsjedniku g. Pašiću. Ako im ga ni on ne uvaži, onda će pozvati sve organizacije, da napuste posao.

Nastavak trgovačkih pregovora s Italijom. Po vijestima iz Beograda 1. ov. mj. imali bi se nastaviti u Beogradu trgovački pregovori s Italijom. Iz raznih krajeva domovine pozvani su stručnjaci iz pojedinih struka, da budu pri ruci našoj delegaciji.

Odlazak Amerikanaca iz Splita. 27. prošlog mjeseca ostavile su Split američke ratne lađe nakon skoro trogodišnjeg boravka u njemu, tamo od studenoga 1918. Tom prigodom svi mi iz okupirane Dalmacije, koji smo dvije godine i po čamili pod tuđin-

skom okupacijom, s harošću se sjećamo, kako su nam baš oni u mnogo prigoda koristili svojim nepristranim, pravednim i istinitim izvješćivanjem, te čestim posredovanjem pomogli, da nam se ne nanese nove i teže nepravde. U svim svojim potrebama i nevoljama njima smo se obraćali, a oni su se uvijek rado za nas zauzimali. Zato tim našim dobrim prijateljima na odlasku iz naših voda neka bude naša srdačna hvala i topli pozdrav! Kadgod se opet k nama vrate u pohode, uvijek će nam biti najmiliji gosti. Želimo, da to bude što češće.

Ukinute putnice za unutrašnji saobraćaj. Naredbom Ministarstva unutrašnjih djela ukinute su protuustavne putnice ili objave za unutrašnji saobraćaj. Odsad se dakle može po našoj državi putovati bez legitimacija. Za putovanje za inozemstvo dakako da su još potrebite putnice.

Realna gimnazija u Kninu. Ministar prosvjete odobrio je, da srednja škola u Kninu bude realna gimnazija tipa A., t. j. kao realna gimnazija u Dubrovniku.

Zabranjen Kalendar. Gosp. Ministar unutrašnjih djela zabranio je ulazak u našu zemlju Kalendaru „Narodnog Lista“ za 1921. god., koji je sastavilo uredništvo „Narodnog Lista“ u New-Yorku.

Otvor Narodnog Kazališta u Splitu. Kako javljaju splitske novine, 16. ov. mj. slijedit će svečani otvor Narodnog Kazališta u Splitu.

Đačke stipendije. Vlada je zaključila, da objavi spisak lica, koja dobivaju stipendiju od države, kako bi se vidjelo, tko te stipendije prima.

GRADSKJE VIJESTI.

Ministar pravde u Šibeniku. Kako smo javili u zadnjem broju, u ponedjeljak popodne stigao je u naš grad Ministar pravde g. Marko Gjurčić sa svojom gospodom u pratnji načelnika min. dr. Meixnera i predstojnika za pravosuđe u Splitu dr. Katalinića. Dočekate su ga mjesne vlasti.

U utorak ujutro g. ministar pohodio je sud. Sudbenom osoblju obećao je, da će im obezbijediti položaj. Govorio je o velikoj zadaći sudaca u našoj državi. Istakao je, kako u našoj državi nema i ne smije biti nikakve hegemonije strane nijednog plemena. Preko dana pohodio je lijepu našu Stolnu Baziliku sv. Jakova i druge važnije spomenike, zgrade i institucije u našem gradu. Popodne se odvezao do pada Krke. Bio je i u Skradinu. Kao pristaša radikalne stranke održao je dakako i pouzdani sastanak mjesnih pristaša radikalne stranke u prostorijama Srpske Zemljoradničke Zadruga.

U utorak uvečer u 8 sati bio je u „Hotel Krka“ souper, koji je dala općina u počast g. ministra. Prisustvovali su uz gosp. ministra i gospodu mu, među drugima i kapt. vikar kanonik Škarpa, opć. upravitelj dr. Rajević, kr. savjetnik dr. Perović, načelnik min. dr. Meixner, predstojnik za pravosuđe dr. Katalinić, prota Krstanić i drugi predstavnici vlasti i istaknuti pristaše vladinih stranaka.

Preko večere upravitelj općine dr. Rajević nazdravio je Ministru i njegovoj gospodi i tom prigodom istakao želje i potrebe našega grada. G. ministar je zahvalio i napio u procvat Šibenika, u kojem mu je boravak bio najugodniji, te obećao, da će se zauzeti za ove želje i potrebe našeg lijepog i rodoljubnog grada. Za vrijeme večere odsvirala je naša Ši-

benska glazba vrlo birani program u počast g. Ministru.

U srijedu je gosp. Ministar bio u Kninu i Drišu, a u četvrtak popodne parobrodom je otputovao iz našega grada otpraćen do parobroda od predstavnika naših mjesnih vlasti.

Pomen za pk. Kralja Petra. Kao što u svim mjestima naše domovine, u subotu 24. proš. mj., na četrdeseti dan smrti slavnog našeg Kralja, bio je i u obim našim mjesnim crkvama: katoličkoj i pravoslavnoj svečani pomen. Pristupovalice su mu sve mjesne građanske i vojničke vlasti, te predstavnici naših mjesnih društava i korporacija. Žalobna služba u katoličkoj Stolnoj Bazilici, koju je obavio dekan Kaptola preč. Gojanović, počela je u 9 i po sati. Odmah zatim slijedio je pomen u pravoslavnoj crkvi. U obim crkvama pjevalo je mjesno pjevačko društvo „Prosvjeta“. Svi dućani bili su zatvoreni, a radnje obustavljene od 9 do 12 sati. I za školsku mladež naših osnovnih škola i ženske građanske škole bio je posebni pomen u njihovim crkvama, koji su obavili katehete tih škola.

Neurednost. Opravdano nam se tuži građanstvo, da se nitko ne brine za onaj javni zahod na Poljani, koji je prava sramota za naš grad. Trebalo bi ga ili maknuti ili čistiti i držati u redu. Do koga je, neka to uredi.

Intervencija i prosvjed poslanika Pučke Stranke protiv nezakonitim izborima za mjesno školsko vijeće. Naši narodni poslanici dr. Ante Dulibić i Stjepan Barič, netom su primili našu brzojavnu vijest, osobno su naročito pošli k Ministru prosvjete gosp. Pribičeviću i prosvjedovali protiv svim nasiljima i kršenju zakona prigodom izbora predstavnika roditelja

za mjesno školsko vijeće. Gosp. ministar Pribičević im je obećao, da će poraditi, e da se zakon vrši. Pa mi drugo i ne tražimo.

Prestala duboka žalost za pok. Kraljem. 28. prošlog mjeseca navršilo se 6 sedmica od smrti blagopokojnog Kralja, pak je prestala duboka žalost za njim. Skinute su s ureda crne zastave, a činovnici više ne nose crni flor.

Konačka izmjena novca. Službeno javljaju iz Beograda, da će ovih dana početi konačna izmjena austro-ugarskih novčanica u oslobođenom dijelu okupirane Dalmacije. Vlada je već odredila i relaciju izmjene. Svote do 100.000 K. izmijenit će u razmjeru 1 dinar prema 4 a.-u. krune, a svote pak preko 100.000 K. u razmjeru 1 dinar prema 6 a.-u. K. Također u razmjeru 1 dinar prema 6 izmijenit će se sve one austro-ugarske novčanice, koje su pri predaji proglašene „nepravdnima“.

Skrajnje je već bilo vrijeme, da se i prije evakuacije treće zone provede ta konačna izmjena. Koliko bi manje bilo bijede, koliko manje štete po promet, trgovinu, podignuće i razvitak našeg grada i svega oslobođenog dijela naše okupirane Dalmacije, da je do ove izmjene prije došlo. Kasno je to naša Vlada uvidjela, kad je naše stanje više bilo nepodnosivo i pošto se toliko potrošilo za činovnike raznih komisija prigodom isplate najprije prvog, pak drugog predjuma, a i nama dalo suviše zanoveti. Ova vijest, koliko god nas je obveselila, što se napokon i nas sjetilo, te odredilo konačnu izmjenu našeg novca, koju smo toliko čekali, s druge strane primljena je s općim negodovanjem i ogorčenjem obzirom na određenu relaciju ne samo kod nas, nego, kako čujemo, i kod svih tim oštećenih ljudi u oslobođenom dijelu okupirane Dalmacije.

Poslije toliko patnja i stradanja za vrijeme okupacije svi smo bili više nego sigurni, da će nam svima bez razlike i za sve ispravne i „neispravne“ novčanice biti ista izmjena, kakva je bila braći iza sloma u slobodnom dijelu domovine. Ne znamo, zašto bismo mi morali gore proći od njih. To bi nam valjda imala biti plaća za onako odlučno držanje i mučeničko življenje za duge tri godine okupacije. Radi ove vijesti osobito su uznemireni, neizdovoljni i ogorčeni oni naši ljudi, koji su svoj novac zaslužili štednjom, poštenim radom i krvavim trudom. Prosvjedujemo zato proti ovoj odluci Vlade, a apeliramo na sve naše poslanike bez razlike stranaka, da ustanu proti ovoj nepravdnoj izmjeni. Naša Vlada, koja je inače dosta rasipna, neka ne bude samo s nama škrt. Pravda traži, da Vlada promijeni svoju odluku i odredi istu relaciju za sve svote i za sve novčanice, ako dakako samo nije sigurno, da je dotičnik do te svote došao kojim nepoštenim načinom.

Konferencija za izgradnju Unske željeznice. U srijedu, 28. proš. mj. pozvao je g. općinski upravitelj na konferenciju trgovce, obrtnike, posjednike i dr. radi upisivanja 7% investicionog drž. zajma i radi izgradnje Unske željeznice. Na konferenciji bili su i izaslanici općine Splita, Driša i Knina. Konferenciju je otvorio dr. Rajević, koji je dao riječ gosp. Tartagli, splitskom načelniku. Ovaj je ukratko spomenuo o važnosti Unske željeznice, koju se za sada po ministarskoj odluci ne misli izgraditi. Iza njega je govorio gosp. inž. Senjanović o važnosti Unske željeznice i sa stručne strane prikazao, kako nam je ona

veoma nužna, a mnogo jeftinija i praktičnija od ličke željeznice. Nakon toga se dr. Krstelj obzreo na riječi predgovornika. Spomenuo je, kako je nužna jadranska željeznica Beograd-Kotor sa političkih i vojničkih uzroka, ali da moramo misliti i na unsku željeznicu. Zatim je pročitana rezolucija, koja je izmjenjena u predmetu ličke željeznice po napatku g. Kulića. Ne možemo je u cijelosti donijeti, jer niti su na tu konferenciju bili pozvani mjesni novinari niti naknadno primismo te važne rezolucije od opć. upravitelja. To sa žalošću konstatiramo i proti jednom i drugom najodlučnije prosvjedujemo. Kako doznajemo, u rezoluciji se traži od Ministarstva, da se što prije nastavi sa izgradnjom Unske željeznice. Ako pak Vlada ne će i ne može, neka to dozvoli već zato ustanovljenom privatnom konsorciju.

Pošto su strani izaslanici ostavili konferenciju, među prisutnim pozvanicima iz grada i predstavnicima vlasti bilo je govora o upisivanju 7% investicionog državnog zajma.

Mlada Misa našeg sugrađanina. Naš sugrađanin fra Augustin Guberina, franjevac, koncem prošlog mjeseca otičao je svoju prvu sv. Misu u Makarskoj kod Gospe od Veprica. Na sv. Mihovila otičao je po prvi put sv. Misu u našem gradu, i to u župskoj dolačkoj crkvi, u kojoj se i rodio. Mladom leviti naše najiskrenije čestitke! Bio na čast Crkvi, rodu i domu!

Redovnički zavjeti. 29. rujna, na dan sv. Mihovila, zaštitnika našega grada, u mjesnoj crkvi sv. Luce položila je redovničke zavjete benediktinka M. Tereza Scarpa, rodom iz Dubrovnika, ravnateljica priv. škole sv. Luce, čijem procvatu i uspjehu ona toliko brige posvećuje na zadovoljstvo naših građana. Svečanost je obavio preč. kan. Bjažić. Neka tom radosnom prigodom primi i naše iskrene čestitke!

Dr. Kolendić, dosadašnji upravitelj ref. realne gimnazije imenovan je upraviteljem nove gimnazije u Sinju. Dr. P. Kolendić bavio se u našem gradu i proučavanjem gradske povijesti i umjetnosti. Proučio je do sitnice sve, što imade umjetnih spomenika u Šibeniku, a upoznao se do tačine sa poviješću gradnje naše katedrale. Žao nam je, da gubimo učenog profesora, ljubitelja našeg grada i njegove prošlosti. Živo mu stavljamo na srce, da publicira sve ono, što je proučio o gradu i njegovim umjetničkim spomenicima.

Mjesni Jug. akad. klub sutra u nedjelju, 2. ov. mj., u 20 sati uvečer daje zabavno veče u Državnim domu. Ulaznice se dobivaju samo uz prikaz pozivnice.

Prosvjetno-zabavni skup u nedjelju je imao svoju prvu konstituirajuću skupštinu, na kojoj je izabrao ovu svoju upravu: za predsjednika prof. dr. Mirka Perkovića, a za odbornike savj. Vrankovića, prota Javora, dr. Matkovića, suca A. Blaževića, dr. Spalatinu i uč. Krsta Krstića.

Odvjetnička Komora u Šibeniku u nedjelju 25. rujna konstituirala se i izabrala ovu upravu: dr. Smolčić predsjednik, a članovi dr. Medini, dr. J. Matačić, dr. Buić i dr. K. Dobrota.

Parobrod „Hvar“. Parobrodsko društvo „Dalmatia“ je promijenilo ime parobrodu „Zara“ te ga prozvalo „Hvar“. On sada čini prugu Šibenik-Rab.

Prijamni ispiti kod mjesne realne gimnazije i velike gimnazije počinju u ponedjeljak 3. tek. mj.

Velika neprilika. Ima već više dana, da električna svjetlost vrlo slabo svijetli, tako da pri njoj nije uopće moguće ništa raditi. U četvrtak se i petak uvečer čak potpuno najednom ugasila. Ne znamo, koji je tomu uzrok. Znamo samo, da se cijelo građanstvo silno na to tuži. Centrala električna je svakako dužna, da se pobrine, da to pitanje jednom uredi onom istom zauzetosti i brzinom, kojom znade od nas tražiti razne poviške i redovitu isplatu.

Naš list danas nije mogao izaći u određeno doba radi pomanjkanja struje. Mnogim našim pretplatnicima će zato stići dosta kasno. Krivnja nije na nama, pak molimo, da se uvaži.

Isplata oduzetih 20 po sto. Ministarstvo financija saopćuje, da je završeno sređivanje materijala za isplatu zadržanih 20%, prigodom biljevanja krunskih novčanica. Sa isplatom će se početi već tokom ovog mjeseca. Iznosi do 1000 K isplaćivat će se odmah, a za svote preko toga izdavati će se državne obveznice sa 3% kamata i rokom amortizacije do 1935. godine.

Pitanje hiljadarki sa lažnim markicama. Čim bude obavljena zamjena kruna u oslobođenom dijelu

okupirane Dalmacije, pristupit će se donošenju odluke o pitanju hiljadarki, kako javlja Ministarstvo financija. To pitanje prije nije moglo biti riješeno, dok se ne provede zamjena u dijelovima Dalmacije, naknadne prisajedinjenima.

Produženo žigovanje predratnih a.-u. zajmova. Riješenjem Ministra financija produženo je žigovanje a.-u. zajmova do 15. ov. mj., da se dode ususret državljanima, koji u određeno vrijeme to žigovanje nijesu bili proveli.

Javna zahvala.

Prigodom smrti naše majke

Andelke ud. Švener

najsrdacnije zahvaljujemo svim znancima i prijateljima, koji su nam priskočili u našoj najvišoj boli.

Navlastito zahvaljujemo gosp. Savjetniku Dr. Ivi Peroviću, višem povjereniku Urlicu, tajniku Vodanoviću, kancelistu Matijašu i obitelji Tafra, a također svim obiteljima, koje su nam došle ususret u našoj žalosti, izrazujemo svoju najsrdacniju zahvalu. U Šibeniku, 27. IX. 1921.

Braća Švener.

ratna roba, cijena umjerena. Uz dobro jamstvo isplati u mjesečnim obrocima. Obratite se na Upravu lista.

Kuća na četiri kata sa dućanom pod brojem 297 kod Kazališta prodaje se u sasvim dobrom stanju. Ponude prima vlasnik iste kuće.

Bogato skladište šivaćih strojeva

SINGER

kao i svih pojedinih dijelova šivaćih strojeva, šivaćih igala i mašinskog ulja.

Prodaja uz gotov novac i obročnu otplatu.

Na svakom je stroju naznačena cijena, koja je ista za cijelu Jugoslaviju.

ANTE FRUA - ŠIBENIK
Glavna ulica.

Zastupnik gornje tvrtke za Šibenik i okolice.

P. N. Svečenicima, Crkovenarstvima i Trgovcima javljam, da izrađujem iz pravo pčelinjeg voska svijeće u svim veličinama, koje se ne krive, ne kaplju, ne dime i ne udaraju patvorinom.

Svaku kolikocu pčelinjeg voska i meda kupujem.

U zamjenu svijeća primam okapine.

Cijene umjerene!

Vlasnik

Odlikovane tvornice vosanih svijeća

Vladimir Kulić - Šibenik.

KNJIŽARA FILIP BABIĆ - ŠIBENIK

(HRVATSKA KNJIŽARNICA - ZADAR)

Novo moderno ureden i povećan posao. — Potpuno skladište Jugoslav. knjiga. — Veliki sortiment knjiga stranih jezika. — Tvorničko skladište papira uz najjeftinije cijene. — Sav pribor za urede, općine i škole. — Skladište školskih knjiga. — Prima pretplate na stručne i periodične časopise svakog jezika i struke. — Muzikalije svake vrsti. — Pribor za pisače strojeve Stenzil i Karbon-papiri.

Oprema brza i točna a cijene jeftine. — Solidna posluga.

Najuspješnije se oglašuje u „Narodnoj Straži“

Pozor! Reklamna ponuda

Vrijedi samo 20 dana!

Radi napuštanja moje zalihe satova šaljem unutar 20 dana svakom priposatelju ovoga, iz novina izrezanoga, oglasa jedan krasni remontoir-saf (za gospodu), valjano udešen, 30 sata idući uz trogodišnju pismenu jamčevinu uz reklamnu cijenu od 45 umjesto 85 dinara franko uz unapredno pripisanje dotičnog iznosa po preporučenom listu. Dostava sata obavlja se odmah preporučeno. Pouzeća obavljaju se jedino uz kaparu od 10 dinara.

Skladište satova

ADOLF MITH, ZAGREB

Samostanska Ul. 4.

Zadružna Gospodarska Banka

D. D. Ljubljana

podružnica u Šibeniku (glavna ulica u kući Br. 122) I. pod.

Prima novac na uloške i u tekućem računu uz povoljne uslove.

Daje zajmove trgovcima, obrtnicima, posjednicima, ribarima i brodarima.

Kupuje tuđi novac, čekove, zlato i vrijednote.

Prodaje proizvode svojih mnogih tvornica i svog velikog robnog zavoda.

Podružnice: Maribor, Zagreb, Karlovac, Djakovo, Sombor, Sarajevo, Split.

Šalje i prima novac na sve strane svijeta.

AMERIKA i AUSTRALIJA su u izravnoj vezi.

Putnici ne trebaju gotova novca za put, nego samo ček ili pismo naše podružnice.